

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Globalización, medio ambiente e poboación	Código	615G01409	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación		Correo electrónico		
Profesorado		Correo electrónico		
Web				
Descrición xeral	A materia "Globalización, Medio Ambiente e Poboación" persegue un dobre obxectivo. Primeiro, servir de introdución ao campo da Socioloxía ambiental, a súa historia e traxectoria, a súa relación co corpus teórico da Socioloxía en xeral e a conexión con outras disciplinas, en particular a antropoloxía ambiental e a ecoloxía política, entre as que existe e existiu un diálogo continuo e enriquecedor. Segundo, familiarizar ao alumnado coa problemática ambiental, a súa xénese, variedade e desenvolvemento, os seus efectos na sociedade e o campo das políticas e os movementos ambientais, cunha atención especial aos problemas ambientais en Galicia. A materia posúe por tanto unha dobre vertente, aplicada e teórica: a de servir para coñecer os retos da sociedade actual ante a problemática ambiental (aplicada) e a de familiarizarse con como abordaron a socioloxía e as ciencias sociais a cuestión ambiental (teórica).			
Plan de continxencia	<p>. Modificacións nos contidos</p> <p>No caso de suspenderse as clases presenciales, os contidos mantéñense.</p> <p>2. Metodoloxías</p> <p>*Metodoloxías docentes que se manteñen</p> <p>Mantéñense todas as metodoloxías docentes, incluíndo a docencia expositiva e a docencia interactiva, só que ambas se realizarán online a través da plataforma TEAMS</p> <p>*Metodoloxías docentes que se modifican</p> <p>A única metodoloxía docente que se modifica é algunha posible saída ao campo, que se suspendería e reemplazaría por outro tipo de actividade online.</p> <p>3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado</p> <p>Manterase o horario de tutorías, que pasarán a ser a través da plataforma Teams.</p> <p>4. Modificacións na avaliación</p> <p>A avaliación mantense como está suscitada, xa que consiste na entrega de 1 traballo en grupo ou individual, 2 apuntas de libros e 1 análises de fontes documentales individual ou en grupo.</p> <p>*Observacións de avaliación:</p> <p>5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía</p> <p>Non se modifica a bibliografía, ao estar dispoñible online ou poder o docente da asignatura facilitar copias digitais ao alumnado</p>			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Interpretar a evolución das sociedades contemporáneas e a súa relación co medio ambiente no marco das estruturas económicas e financeiras globais	A8	B3 B26	
Avaliar as interaccións entre a poboación e as capacidades dos recursos naturais dispoñibles.	A4	B16	
Elaborar indicadores para a medición de procesos sociais relacionados co uso dos recursos naturais e as súas consecuencias sobre a desigualdade social.	A14 A17	B1 B3	
Redactar informes analíticos de fenómenos sociais que permitan o seu estudo empírico e ofrezan evidencias sobre ferramentas teóricas para o estudo das causas da desigualdade social e as súas implicacións.	A4 A8 A14 A17	B1 B3 B26	C1

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Introducción á socioloxía ambiental	A crise ecolóxica global e a situación ecosocial de Galicia; principais problemas e retos ambientais; historia das problemáticas e políticas ambientais; a cuestión da escala de análise: do buraco de ozono ao cambio climático; o tema ambiental en Socioloxía; surgimento do paradigma socioambiental nos 70; formas de aproximación a relacións sociedade-ambiente (determinismo, posibilismo, materialismo, funcionalismo, estruturalismo, post-estruturalismo, ecología humana, ecología cultural, ecología social, posmodernismo, xiro ontolóxico); diálogo con outras disciplinas: a antropología ambiental e a ecología política.
Tema 2. Coñecer o medio, gobernar o medio	Historia do dualismo sociedade - natureza; construción de categorías naturais; distintas formas de coñecemento ambiental; coñecemento tradicional vs. coñecemento experto; coñecemento-poder na tradición pos-estruturalista e a súa importancia para a sociología ambiental; coñecemento político e formas de goberno; o rol da ciencia e a tecnoloxía na crise ecolóxica; Exemplos prácticos.
Tema 3. Neoliberalismo, extractivismo e políticas de conservación	Análisis de la relación economía ? sociedade - medio ambiente; fractura metabólica; formas de organización social y relación con el medio bajo el capitalismo; neoliberalismo y capitalismo verde; auge del extractivismo; cambio climático y cambio global; políticas de conservación; desarrollo sostenible y huella ecológica; Ejemplos prácticos.
Tema 4. Movementos sociais e xustiza ambiental	Desenvolvemento do ambientalismo e o ecologismo; tipos de valores e éticas ambientais; tipos de conflitos ambientais e de movementos sociais; dereitos civís e dereito á natureza; dereitos da natureza; ecofeminismos; axenda da xustiza ambiental (distribución, recoñecemento, participación cidadá). Exemplos prácticos.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A4 A8 B16 B26	16	32	48
Obradoiro	A14 A17 B1 B3 C1	8	12	20
Análise de fontes documentais	A4 A8 A14 B3 B16 B26 C1	8	12	20

Traballos tutelados	A4 A8 A14 A17 B1 B3 B16 B26 C1	1	19.5	20.5
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición oral por parte do profesor dos aspectos fundamentais da materia. As exposicións complementarase co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes.
Obradoiro	Sesións prácticas nas que os estudantes traballarán baixo a atención personalizada do docente. Consistirán en definir e elaborar cada unha das partes do traballo a entregar para a avaliación da materia. Manexarase distintas fontes bibliográficas.
Análise de fontes documentais	Comentario crítico e debate na aula, sobre fontes documentais (lecturas, documentos audiovisuais, información estatística...) recomendados polo profesor para cada tema.
Traballos tutelados	Realización por parte do alumnado dun traballo en grupo sobre un tema relacionado con impactos ecolóxicos e ambientais en Galicia. Este traballo consistirá na elección dun tema pertinente, revisión bibliográfica en profundidade a través de literatura sociolóxica e outras fontes de información e definición do problema e do estado da cuestión en investigación sociolóxica.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Obradoiro	Nos talleres traballarase coa guía e a axuda necesaria do profesor. Tamén se poden programar as tutorías que os alumnos consideren necesarias. Disponibilidade virtual vía correo electrónico. Para o alumnado con reconominto de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, acordarase ao comezo de curso un calendario específico de tutorías compatible coa súa dedicación así como unha serie de tarefas para a súa implicación continuada e activa.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación

Traballos tutelados	A4 A8 A14 A17 B1 B3 B16 B26 C1	<p data-bbox="536 190 638 224">INFORME</p> <p data-bbox="536 268 1366 526">Outro dos obxectivos perseguidos con esta asignatura é que o alumnado sexa capaz de abordar calquera temática ambiental usando as ferramentas teóricas e metodolóxicas que aporta a socioloxía e desde unha perspectiva crítica. Para ser obrigatorio para a superación da asignatura demostrar a súa aproveitamento realizando un traballo grupal (3-4 persoas por grupo) que consistirá en profundar nun tema ambiental concreto e suscitar un estado da cuestión desde a socioloxía ambiental, coma se dunha proposta de investigación tratácese.</p> <p data-bbox="536 571 1366 1164">Primeiro, terán que elixir un tema relacionado con conflitos socioambientales en Galicia, sobre o que deberán indagar brevemente a través de fontes de información secundarias (noticias, blogs, páxinas web, informes). Algúns dos exemplos prácticos que usaremos nos temas 2, 3 e 4 pódelles servir tamén de inspiración. Segundo, unha vez elixido o tema, deberán levar a cabo unha revisión da literatura en socioloxía pertinente sobre ese tema (por exemplo, incendios forestales ou contaminación do aire), que vaia máis aló do caso e contexto específico que elixiron e que lles permita suscitar un estado da cuestión sólido e rigoroso (para o nivel dun/a estudante de 4º de grado), con polo menos 10 referencias bibliográficas (libros e/ou artigos de revistas académicas), das que polo menos 3 deben estar noutro idioma distintos ao galego e ao castelán. Terceiro, deberán elaborar un informe co formato de proxecto de investigación (isto quere dicir, con problema de investigación, preguntas de investigación, estado da cuestión, hipótese e obxectivos), indicando o material recompilado e as referencias bibliográficas. A modo de referencia, este informe debería servir como base para desenvolver un hipotético proxecto de investigación futuro.</p> <p data-bbox="536 1209 1366 1500">Este traballo conta para o 50% da nota final. É necesario aprobar este traballo para poder aprobar a asignatura, ata aínda que a suma final de todos os traballos supere os 5 puntos sobre 10. O resultado deste traballo presentarase en formato memoria, de 5.000 a 8.000 palabras. Os temas serán de libre elección por parte do grupo de alumnos/as, previa consulta durante tutoría co profesor da asignatura. Para o alumnado en modalidade non presencial, a características do traballo e o seu obrigatorio mantéñense, coa salvidade de que serán realizados de forma exclusivamente individual.</p>	50
---------------------	-----------------------------------	---	----

<p>Análise de fontes documentais</p>	<p>A4 A8 A14 B3 B16 B26 C1</p>	<p>Respecto á análise de fontes documentais, pediranse dous tipos de traballos:</p> <p>1) RESEÑA DE LIBRO</p> <p>Un dos obxectivos a cumprir polo alumnado para demostrar o aproveitamento da asignatura é ser capaces de tomar unha obra en socioloxía ambiental, lela e analizala de forma crítica, poñéndoa en relación cos contidos da asignatura. Con isto deben demostrar ser capaces de identificar as ideas principais da obra e avaliar a súa importancia para os temas abordados en socioloxía ambiental (e polo tanto, coñecer os principais temas en socioloxía ambiental, tal e como se suscitan na asignatura). O formato do traballo individual será o dunha apunta de libro de entre 1000 e 1500 palabras. As obras referidas son dúas:</p> <p>Haraway, Donna (2015 [1989]) O patriarcado do osito Teddy. Taxidermia no Xardín do Edén. Barcelona: Sans Soleil. (Texto crave para tema 2)</p> <p>Keucheyan, Razmig (2016) A natureza é un campo de batalla. Ensaio de ecoloxía política. Madrid: Clave Intelectual (Texto crave para Tema 3)</p> <p>En ambos casos, trátase de libros tipo ensaio curto, aos que teñen acceso en biblioteca (varias copias). Suscitaráselles a opción de consultar unha copia digital si non hai volumes suficientes en biblioteca, que lles facilitaría personalmente. Ambas obras teñen unha relación directa cos contidos da asignatura.</p> <p>Para superar esta proba terán que elixir un dos dous libros. A realización desta análise crítica/apunta aporta un 25% da nota final. Como opción alternativa para subir nota, dáselles a posibilidade de facer unha apunta de ambos libros. Neste caso poderá obterse non só ata o 25% da nota, senón ademais ata 1 punto extra sobre 10 que se sumarán sobre a nota final.</p> <p>2) ANÁLISE DE FONTES DOCUMENTAIS NO AULA</p> <p>As noticias, documentales, blogs, etcétera, son fontes de información cotiá de gran importancia no terreo ambiental, pois permiten coñecer en tempos curtos información sobre distintos conflitos, relacionar fenómenos en campos dispares e acceder a un coñecemento actualizado sobre a situación ambiental; complementando así o traballo académico máis pausado que aparece en artigos de revistas e libros. Con todo, estas fontes documentales deben ser tomadas con cautela e expostas ao exame crítico fundamentado en nocións teóricas críticas. Aprender a facer isto é precisamente o obxectivo que se persegue con este tipo de avaliación.</p> <p>Durante as clases de docencia interactiva farase lectura in situ de noticias ou documentales e suscitarase unha reflexión e un debate. Ao final destas sesións deberán elaborar un informe en grupos de 3-4 persoas, de 500 palabras máximo.</p> <p>Estes comentarios críticos entregaranse en clase directamente e contarán para o 25% da nota.</p> <p>Para o alumnado en modalidade non presencial, non se pedirá este tipo de traballo. Para compensar, esixirase a lectura dos dous libros indicados no apartado a) e cada</p>
--------------------------------------	------------------------------------	---

libro contará un 25% da nota final.

50

Observacións avaliación

A nota final computarase a partir das notas parciais dos tres tipos de traballos (Apunta, Análises de fontes documentales e informe). Para aprobar é necesario ter un 5 sobre 10 trala suma ponderada. Non se aprobará a asignatura si non se alcanza polo menos un 5 sobre 10 na nota parcial correspondente ao informe e a apúntaa de libro. Non é necesario aprobar a análise de fontes documentales si ao final a nota ponderada total é igual ou superior a 5 sobre 10.

Observación para o alumnado conreconocimiento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia : O/a alumno/a deberá poñerse en contacto co profesor canto antes. Na primeira e segunda oportunidade os criterios de avaliación rexeranse de acordo á realización dun traballo teórico (recensión/análise crítica de lecturas indicadas polo profesor) e práctico (realización do traballo tutelado) e na que o/a alumno/a terá que demostrar alcanzar as competencias e os resultados de aprendizaxe da materia. O traballo teórico terá un peso do 50% e o práctico do 50%, é obrigatorio aprobar ambos para superar a asignatura. O profesor poñerá en práctica diversas estratexias de acordo ás necesidades que se susciten para facilitar ao alumnado nestas circunstancias o seguimento activo da asignatura e a súa atención personalizada.

Fontes de información

Bibliografía básica

As lecturas básicas son: Haraway, Donna (2015) El patriarcado del osito Teddy. Taxidermia en el Jardín del Edén. Barcelona: Sans Soleil. (Texto clave para tema 2) Razmig Keucheyan (2016) La naturaleza es un campo de batalla. Ensayo de ecología política. Madrid: Clave Intelectual (Texto clave para Tema 3) - BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la plétora miserable?, (<http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp>) - HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Migraciones, globalización y desarrollo económico?. CEPAM, Santiago.- Martín Palmero, Federico (editor) (2004): ?Desarrollo sostenible y huella ecológica?. Netbiblo, Coruña.- Miguel, JM (1985): ?Políticas de población?. Espasa-Calpe, Madrid.- Novela: Iyer, Pico (2000), El alma global: jet lag, centros comerciales y la búsqueda del hogar, Madrid, Kailas.- Observatorio Metropolitano (2007), Madrid, ¿la suma de todos? Globalización, territorio y desigualdad, Madrid, Observatorio Metropolitano.- OLIVERA, L. (2005), ?Los cornucopianos ganan? (<http://arvo.net/demografia/los-cornucopianos-ganan/gmx-niv409-con10939.htm>)- Papalia, D (2005): ?Desarrollo humano?. Mc-Graw Hill, Madrid.- Reinhard, M (1996): ?Historia de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Saskia Sassen: ?Ciudad global y la lógica de la expulsión del neoliberalismo?. http://www.youtube.com/watch?v=7Dc-2v_YjJ4 - Sassen, S (2001): ?¿Perdiendo el control? La soberanía en la era de la globalización?. Bellaterra, Barcelona.- Sassen, S (2003): ?Los espectros de la globalización?. FCE, Madrid.- SASSEN, S. (2007), Una sociología de la globalización, Buenos Aires, Editorial Katz: 125-164- Sen, A (1997): ?Bienestar, justicia y mercado?. Paidós, Barcelona.- SEN, A. (2007), Identidad y violencia, Buenos Aires, Editorial Katz.- Tamames, R (1995): ?Ecología y desarrollo sostenible: la polémica sobre los límites al crecimiento?. Alianza, Madrid.- Vallin, J (1995): ?La población mundial?. Alianza, Madrid. - BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la plétora miserable?, (<http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp>) - HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Mig

Bibliografía complementaria	<p>- BAUMAN, Z. (2007), Vida de consumo, Buenos Aires, Fondo de cultura económica de Argentina.- Castells, M (1997): ?La era de la información: economía, sociedad y cultura?. Alianza, Madrid.- FERNÁNDEZ, F. (1989), ?Políticas demográficas y vocación democrática. Anotaciones al margen de la ponencia de Juan Salcedo?, Revista del Centro de Estudios Constitucionales, 2: 225-239.- FERNÁNDEZ, F. (2005), ?Ética y políticas demográficas en la plétora miserable?, (http://www.paginadigital.com.ar/articulos/2005/2005terc/educacion2/etica-filosofia-271105.asp)</p> <p>- HARDIN, G. (1968), ?The tragedy of commons?, Science, 162: 1243-1248.- Isaac, SL (1989): ?Population policy: a manual for policymakers and planners?. Columbia U.P., Columbia.- Livi Bacci, M (1990): ?Historia mínima de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Losada, A (2001): ?Migraciones, globalización y desarrollo económico?. CEPAM, Santiago.- Martín Palmero, Federico (editor) (2004): ?Desarrollo sostenible y huella ecológica?. Netbiblo, Coruña.- Miguel, JM (1985): ?Políticas de población?. Espasa-Calpe, Madrid.- Novela: Iyer, Pico (2000), El alma global: jet lag, centros comerciales y la búsqueda del hogar, Madrid, Kailas.- Observatorio Metropolitano (2007), Madrid, ¿la suma de todos? Globalización, territorio y desigualdad, Madrid, Observatorio Metropolitano.- OLIVERA, L. (2005), ?Los cornucopianos ganan? (http://arvo.net/demografia/los-cornucopianos-ganan/gmx-niv409-con10939.htm)- Papalia, D (2005): ?Desarrollo humano?. Mc-Graw Hill, Madrid.- Reinhard, M (1996): ?Historia de la población mundial?. Ariel, Barcelona.- Saskia Sassen: ?Ciudad global y la lógica de la expulsión del neoliberalismo?. http://www.youtube.com/watch?v=7Dc-2v_YjJ4 - Sassen, S (2001): ?¿Perdiendo el control? La soberanía en la era de la globalización?. Bellaterra, Barcelona.- Sassen, S (2003): ?Los espectros de la globalización?. FCE, Madrid.- SASSEN, S. (2007), Una sociología de la globalización, Buenos Aires, Editorial Katz: 125-164- Sen, A (1997): ?Bienestar, justicia y mercado?. Paidós, Barcelona.- SEN, A. (2007), Identidad y violencia, Buenos Aires, Editorial Katz.- Tamames, R (1995): ?Ecología y desarrollo sostenible: la polémica sobre los límites al crecimiento?. Alianza, Madrid.- Vallin, J (1995): ?La población mundial?. Alianza, Madrid.</p>
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Economía política/615G01104

Hª política e social contemporánea/615G01109

Análise de políticas públicas/615G01401

Creceamento e desenvolvemento económico/615G01404

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Acción colectiva e cooperación social/615G01416

Risco, cultura e medio ambiente/615G01417

Materias que continúan o temario

Metodoloxía, técnica e estratexias para o deseño e elaboración de proxectos e traballos de investigación/615G01406

Observacións

Recomendacións:1.- A entrega dos traballos documentais que se realicen nesta materia:1.1. Solicitarse en formato virtual e/ou soporte informático1.2. Realizarse a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos1.3. De se realizar en papel:- Non se empregarán plásticos.- Realizarse impresións a dobre cara.- Empregarase papel reciclado.- Evitarase a impresión de borradores2.- Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural3.- Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais4.- Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores de ambos os sexos, propiciarse a intervención en clase de alumnos e alumnas...)5.- Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade6. Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas7. Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, experimenten dificultades a un acceso axeitado, igualitario e proveitoso á vida universitaria

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías

